

Hutbe Adabı

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
« صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي »

Muhterem Müslümanlar!

Cuma namazının iki şartı vardır. Bunlar iki rekât cuma namazı ve bundan önce iki hutbenin okunmasıdır. Bunlar cuma namazının olmazsa olmaz rükünleridir. Fakihler bu hususta ittifak etmişlerdir. Cuma suresinin 9. ayetinde Rabbimiz şöyle buyuruyor: “**Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağırıldığı (ezan okunduğu) zaman, hemen Allah’ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilmiş olsanız, elbette bu, sizin için daha hayırlıdır.**” Âyet-i kerîmedeki “**hemen Allah’ı anmaya koşun**” ifadesindeki “anmaya koşun”dan maksat, cuma namazı ve hutbesidir. Allah Resulü (s.a.v.) hutbe okumadan hiçbir cuma namazını kıldırmamış ve “**Beni nasıl namaz kılıyor görüyorsanız siz de öyle namaz kılınız.**”¹ buyurmuştur. Hutbe okunması eğer cuma namazının şartlarından birisi olmasaydı, Resûlullah (s.a.v.) buna işaret etmek için bazen hutbeyi terk ederdi. Ancak böyle bir şey nakledilmemiştir. Dolayısıyla hutbe olmadan cuma namazı geçerli olmaz.

Aziz Kardeşlerim!

Hutbe cuma namazının bir parçası olduğuna göre, namazda nasıl davranmak gerekiyorsa hutbe dinlerken de öyle edep ve saygı içinde olmak gerekir. Hutbe okunurken her şeyden önce sessizce dinlemek ve söylenenleri anlamaya gayret etmek gerekir. Allah Teâlâ “**Kur’an okunduğu zaman ona kulak verip dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin.**”² buyurmuştur. Çok sayıda müfessir burada hutbeyi dinlemenin kastedildiğini ifade etmişlerdir.

Hutbe okunurken konuşmamak da bir başka edeptir. Nitekim hutbe esnasında konuşmak mekruhtur. Hadîs-i şerifte, “**Cuma günü imam hutbe okurken arkadaşına sus diyecek olan lağvetmiş (faydasız ve çirkin söz söylemiş) olursun**”³ buyurulmuştur. Diğer bir hadîs-i şerifte de şöyle buyurulmuştur: “**Kim birine**

‘sus’ diyecek olsa lağvetmiştir. Hutbeyi dinlerken lağvedenin (kâmil manada) cuması yoktur.”⁴

Hutbe dinlerken susma hâli imam minbere çıktıktan sonra başlar. Hatta hapşırıra (yerhamukellah diyerek) cevap dahi verilmez. Namazda haram olan her şey hutbede de haramdır. Dolayısıyla yemek, içmek, tesbih veya emr-i bi’l ma’rûf bile olsa konuşmak haram; hutbeyi sessizce dinlemek vaciptir.

Muhterem Müslümanlar!

Camilerimizde hutbe sırasında hutbe adabına uygun olmayan davranışların gerçekleştiğine maalesef şahit olabiliyoruz. Mesela hutbe esnasında cemaat birbiriyle konuşması, birbirine kaş göz işaretleri yapması, gülüşmesi, cep telefonları ile meşgul olması maalesef sıkça rastlanan durumlardandır. Böyle olunca, okunan hutbeden belki tek bir mesaj dahi almadan camiden ayrılabilirler. Hâlbuki hutbe âdeta Müslümanlara yönelik haftalık bir kongre, anlatılanlar da kendilerine verilen haftalık ders programı gibidir. Çünkü haftalık hutbeler Müslüman’ın gündemini belirlemek için özenle seçilmekte ve yazılmaktadır. Hutbe esnasında konuşan, telefonla meşgul olan, birbirlerini etkileyerek iletişim kuran cemaat hem hutbe dinleme adabını ihlal etmiş hem de bir başka Müslüman’ın hutbeyi dinlemesine mâni olmuştur. Her iki hâlde de hutbe sevabından mahrum kalmış demektir.

Değerli Kardeşlerim!

Okunan hutbeyi ciddiyetle dinleyelim ve takip edelim. Okunan hutbelerden ödev çıkaralım ve haftalık mesajımızı alalım, varsa hata ve günahlarımızı tamir için gayret edelim.

¹ Buhârî, Ezân, 18

² A’râf suresi, 7:204

³ Buhârî, Cuma, 36

⁴ Ebû Davûd, Cuma, 1051